

**“FİNCA AZERBAIJAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ QƏYRİ-BANK
KREDİT TƏŞKİLATI**

Risk rəyi

Bildiririk ki, müştərimiz "FINCA AZERBAIJAN" MM QBKT (bundan sonra Camiyyət, Emitent və ya Təşkilat) yerləşdirilməsi nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar üzrə mövcud və ya əmələ gələ biləcək risklər barədə təhlilin aparılması və bunun nəticələri barədə məlumat verilməsi məqsədilə Camiyyətimizə müraciət etmişdir.

Markəzi Bankın 31 avqust 2021-ci il tarixli 23/1 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "İnvestisiya şirkətləri və banklar tərəfindən investisiya xidmətlərinin (əməliyyatlarının) həyata keçirilməsi Qaydası"nın 6.4-cü bəndinə əsasən, Camiyyətimizin Anderrayting şöbəsinin əməkdaşı Elxan Hüseynli tərəfindən aparılmış mövcud və ya əmələ gələ biləcək risklər barədə təhlili təqdim edirik:

Camiyyət haqqında ümumi məlumat:

Emitentin tam adı: "FINCA AZERBAIJAN" Məhdud Məsuliyyətli Qeyri-Bank Kredit Təşkilatı

Dövlət qeydiyyat nömrəsi və tarixi: VÖEN 1400494391 25.11.1999- cu il

Fəaliyyət istiqamətləri: Qanunvericilik ilə müəyyən edilmiş qaydada qısa və uzun müddətli, təminatlı və təminatsız kreditlərin verilməsi ilə məşğuldur.

Risklərin təsnifləşdirməsi ilə təhlil :

- Kredit riski**

Kredit portfelinə nəzər yetirdikdə görünür ki, 2023-cü il "PAR>30" göstəricisi üzrə məbləğ 5 642 000.00 AZN-dir. Bu məbləğ ümumi portfelin 9.42%-ni təşkil edir. Ötən illərə nəzər yetirdikdə aydın olur ki, 2022-ci ildə bu məbləğ 4 583 790.00 AZN, 2021-ci ildə isə 4 073 930.00 AZN-dir. 2021-ci il üzrə "PAR>30/Portfel" əmsalının yüksək olmasının əsas səbəbi həmin dövrün post-"Covid-19" dövrünə təsadüf etməsi ilə əlaqədardır. "PAR>30" göstəricisi illər üzrə artan tendensiya ilə irəliləyərkən, "PAR>30/Portfel" əmsalı azalan tendensiya göstərir. Bu müsbət haldır. Camiyyətin 2023-cü ilin sonuna kreditlərin dəyərşərtləşməsi üzrə ehtiyatı 3 359 000.00 AZN-dir, həmin dövr üzrə müştərilərə verilmiş kreditin həcmi isə 59 900 000.00 AZN-dir. 2022-ci il üzrə isə kreditlərin dəyərşərtləşmə ehtiyatı 2 347 000.00 AZN-dir, ümumi kreditlərin həcmi isə 44 875 000.00 AZN-dir. 2023-cü ildə kreditlərin dəyərşərtləşməsi üzrə yaradılan ehtiyatın ümumi kredit portfelinə nisbəti 2022-ci ilə nəzərən yüksəkdir. Təhlildən görünür ki, "PAR>30" göstəricisi 2022 və 2023-cü illər üzrə (müqayisəli) artımı 1 058 210 AZN, ümumi kredit portfelinin artımı 15 025 000 AZN və dəyərşərtləşməsi üzrə ehtiyatı artım isə 1 012 000 AZN-dir. Finca-nın verdiyi kreditlərin 56%-dən artıq hissəsi kənd təsərrüfatı üzrə verilmiş kreditlərdir. Bu isə öz növbəsində kənd təsərrüfatı

sahəsinə birbaşa təsir edən hər hansısa bir mənfi halın şirkətin kredit portfelinə də mənfi təsir göstərə biləcəyi mənasına gəlir. Portfelin məhsul və digər komponentlər üzrə diversifikasiyası zəifdir. Bu konsentrasiya (cəmləşmə) riskinin yüksək olması deməkdir.

Göstəricilər	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
PAR>30 (məbləğ)	5 642 000.00	4 583 790.00	4 073 930.00
PAR>30/ Portfel %	9.42%	10.22%	14.01%

Cədvəl 1. "PAR>30" rəqəmləri prudenşial hesabatlardan götürülmüşdür. "PAR>30/Portfel %" əmsalının hesablanması portfelin həcmi audit olunmuş hesabatlarına istinadən hesablanmışdır.

min manatla	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
Kənd təsərrüfatı üzrə kreditlər	33 750	30 101	20 539
Xidmət kreditləri	17 193	10 961	6 413
Ticarət kreditləri	7 005	5 303	4 067
Digər kreditlər	1 952	857	489
Ümumi Müştərilərə verilmiş kreditlər	59 900	47 222	31 508
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(3 359)	(2 347)	(2 443)
Cəmi kreditlər (xalis)	56 541	44 875	29 65

Cədvəl 2 2023-cü ilin Audit hesabatına istinad edilib.

- Likvidlik riski**

2023-cü il üzrə cəmi maliyyə öhdəlikləri (diskontlaşdırılmamış dəyər) 48 445 000.00 AZN olaraq formalaşmışdır. Bunların 18 139 000.00 AZN hissəsi 1 ildən 5 ilə qədər, 30 906 000.00 AZN hissəsi isə 1 ilə qədər olan öhdəliklərdir. Bu göstəricilər ötən audit ilində müvafiq olaraq 14 037 000.00 AZN və 37 896 000.00 AZN kimi formalaşmışdır. Hər iki ildə 1 ildən 5 ilə qədər olan öhdəliklərin ümumi öhdəliklərə nisbəti 37%-dir. Şirkətin cari aktivləri 2023-cü ildə 2 725 000.00 AZN, 2022-ci ildə isə 2 525 000.00 AZN həcmindədir. Likvidlik əmsalına gəldikdə isə bu göstərici 2023-cü ildə 8.99%, 2022-ci ildə isə 10.58%-dir. 2023-cü il üzrə Aktiv və Passivlərin müddətlər üzrə ödəniş təhlilinə nəzər saldıqda (kənar audit hesabatı 2023) likvidlik kəsirinin "1 aya qədər" və "1-5 ilədək" olan periodlar üzrə müsbət, qalan periodlar üzrə (1 aydan 1 ilədək olan periodlar üzrə) mənfi olduğunu görürük. Eyni tendensiya faiz əsaslı aktiv və passivlərin ödəniş müddətləri üzrə bölgüsündə də müşahidə olunur.

II	2023	2022
Likvidlik əmsali	8.99%	10.58%
5 illik öhdəliklərin ümumi öhdəliklərə nisbəti	37.442%	37.041%

Cədvəl 3 Audit olunmuş hesabatə əsasən hesablanmışdır.

Maliyyə öhdəlikləri	1 ilə qədər öhdəliklər	1 ildən 5 ilə qədər olan öhdəliklər	31.12.2023-ci il tarixinə cəmi	1 ilə qədər öhdəliklər	1 ildən 5 ilə qədər olan öhdəliklər	31.12.2022-ci il tarixinə cəmi
Faiz dərəcəli alətlər						
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə öhdəlikləri	28 298	18 139	46 437	22 717	14 037	36 754
Faiz hesablanmayan öhdəliklər						
Digər maliyyə öhdəlikləri	2008	-	2008	1142	-	1142
Cəmi Maliyyə öhdəlikləri	30 306	18 139	48 445	23 859	14 037	37 896

Cədvəl 4 Audit hesabatına əsasən hazırlanmışdır.

Aktivlər	31.12.2023	31.12.2022
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2 725.0	2 525.0
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	56 541.0	44 875.0
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	611.0	572.0
Aktivlərdən istifadə hüququ	898.0	1 376.0
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	460.0	284.0
Digər aktivlər	728.0	476.0
Cəmi aktivlər	61 963.0	50 108.0

Cədvəl 5 Audit olunmuş hesabatə əsasən hazırlanmışdır.

<i>min manatla</i>	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1ildən 5 ilə qədər	31.12.2023 tarixinə
Gəmi Maliyyə Aktivləri	7852	3604	3548	8662	35963	59629
Gəmi Maliyyə Öhdəlikləri	3809	5053	7582	10103	16750	43297
Likvidlik kəsiri	4043	-1449	-4034	-1441	19213	16332

Cədvəl 6 Likvidlik Qəpina dair məlumatlar audit edilmiş hesabatdan götürülmüşdür.

- Maliyyə və Kapital Riski**

2023-cü ilin sonuna təşkilatın xalis mənfəəti 3 908 000.00 AZN olaraq formalaşmışdır. Bu 2022-ci ilə nisbətə 19.6% artım deməkdir. Təşkilatın 2022-ci ilə nisbətə kapitalı 10%, aktivləri isə 24%-ə yaxın artım göstərmişdir. ROA 2023-cü ildə azalaraq 6.31% olmuşdur, bunun əsas səbəbi cəmiyyətin gəlirinin azalması deyil, aktivlərinin artmasıdır. ROE əmsalı isə ötən ilki göstəriciyə nəzərən artım göstərmişdir. (20.11%-dən 21.87%-ə). Leverage əmsalı isə ötən ilə nisbətə artaraq 1.76 olmuşdur. Aktivlərin sürətli artım dinamikasına səbəb borc alınmış vəsaitlərin artımının xüsusi payı vardır ki, bu da biznesin borcdan asılılığı əmsalını (debt ratio / 2023-50%, 2022-45%, 2021-42%) ötən illərə nisbətən artırır. Bu da öz növbəsində borcdan asılılığı riskini artırır (ən yaxşı praktikada 25%-dək aşağı, 25-50% orta, 50%-dən yuxarı yüksək sayılır)

<i>min manatla</i>	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
Gəlir	3 908	3 267	2 611
Kapital	17 866	16 245	15 443
Aktiv	61 963	50 108	35 872
Borc alınmış vəsaitlər	31 371	22 311	14 930

Cədvəl 7 Audit hesabatına əsasən hazırlanmışdır.

	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
ROA	6.31%	6.52%	7.28%
ROE	21.87%	20.11%	16.91%
Leverec emsalı	1.76	1.37	0.97

Cədvəl 8 Audit olunmuş hesabatdakı göstəricilərə əsasən hesablanmışdır.

- Valyuta riski**

Emittentin 2023-cü ilin sonuna verdiyi bütün kreditlər Azərbaycan manatındadır. Lakin Borc alınmış vasaitlərin yarıdan çox hissəsi ABŞ dollarında formalaşmışdır. 15 077 000.00 borc öhdəliyi Azərbaycan manatındadır, ABŞ dolları ilə olan öhdəliklərin həcmi isə Azərbaycan manatına konvertasiya edildikdə 16 886 000.00 AZN təşkil edir. Bu öz növbəsində onu göstərir ki, Azərbaycan manatının ABŞ dolları qarşısında dəyər itirməsi cəmiyyətin öz kreditörələri qarşısında olan öhdəliklərini ödəməsinə mənfi təsir göstərəcək. Şirkətin ABŞ dolları valyutasında olan borclarına qarşı yaranacaq risklərin sığortalanması məqsədilə 12 000 000.00 AZN ekvivalentində hedcinq məqsədli müqaviləsi mövcuddur. Bununla belə təşkilat 2 196 000.00 AZN (ABŞ dolları üzrə) ekvivalentində qısa açıq mövqedədir.

	min manatla	AZN	ABŞ dolları	Avro	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		1 134	1 577	14	2 725
Müştərilərə verilmiş kreditlər xalis		56 541	0	0	56 541
Digər Maliyyə aktivləri		0	363	0	363
Cəmi Maliyyə aktivləri		57 675	1 940	14	59 629
Borc alınmış vəsaitlər		15 077	16 294	0	31 371
Buraxılmış qiymətli kağızlar		9 000	0	0	9 000
İcarə öhdəlikləri		918	0	0	918
Digər Maliyyə öhdəlikləri		1 416	592	0	2 008
Cəmi Maliyyə öhdəlikləri		26 411	16 886	0	43 297

Cədvəl 9 Bütün məlumatlar audit olunmuş hesabatdan götürülmüşdür. Rəhbərlik Daxili Dənədlər və Daxili Audit

Cədvəl 9 Bütün məlumatlar audit olunmuş hesabdan götürülmüşdür. Bütün Rəqəmlər Azərbaycan manatında göstərilmişdir.

- Nüfuz riski**

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalının 100.00%-i Niderland krallığında qeydiyyatda olan 40 ilə yaxın tarixə sahib FINCA Microfinance Coöperatief U.A. hüquqi şəxsinə aiddir. Niderland krallığının ölkə reytingi FITCH tərəfindən "AAA", Finca Microfinance üçün kredit reytingi isə PACRA (The Pakistan Credit Rating Agency) tərəfindən "A -" olaraq təyin olunmuşdur. Həmçinin son 2-3 il dövrü əhatə edən kütləvi informasiya vasitələrində bank haqqında əhəmiyyətli mənfi xəbərlər mövcud deyildir.

Yekun Ray

Aparılan risk təhlilindən görünür ki, şirkətin son 3 il ərzində olan gəlirliliyi artan tendensiya ilə davam edir. ROA-da azalan tendensiya olsa da, bunun əsas səbəbi aktivlərinin artması ilə əlaqədardır. ROE-də isə artan tendensiya vardır. Şirkət aktivlərini leverec hesabına artırmışdır. Bu leverec əməlinin 2 dəfəyə yaxın artmasından açıq şəkildə görünür. Cəmiyyətin verdiyi kreditlər Azərbaycan manatındadır, lakin borc alınmış vəsaitlərin əsas hissəsi ABŞ dollarındadır. Yəni bələdəşəcək valyuta riskinə dair hedcinq edilməmişdir. Bütün bu verilənləri nəzərə alaraq şirkət **orta riskli** şirkət kimi dəyərləndirə bilər.

Təsdiq etdi:

“Unicapital İnvestisiya Şirkəti” ASC-nin Anderrayting şöbəsinin rəhbəri **Elmida Şirinzadə**

“Unicapital İnvestisiya Şirkəti” ASC-nin Risk Üzrə Müşaviri **Eltay Kələşov**

“Unicapital İnvestisiya Şirkəti” ASC-nin Baş Direktoru **Vüqar Namazov**

